

BUITEN

1te JAARGANG N°. 6.

ZATERDAG 22 JUNI 1907.

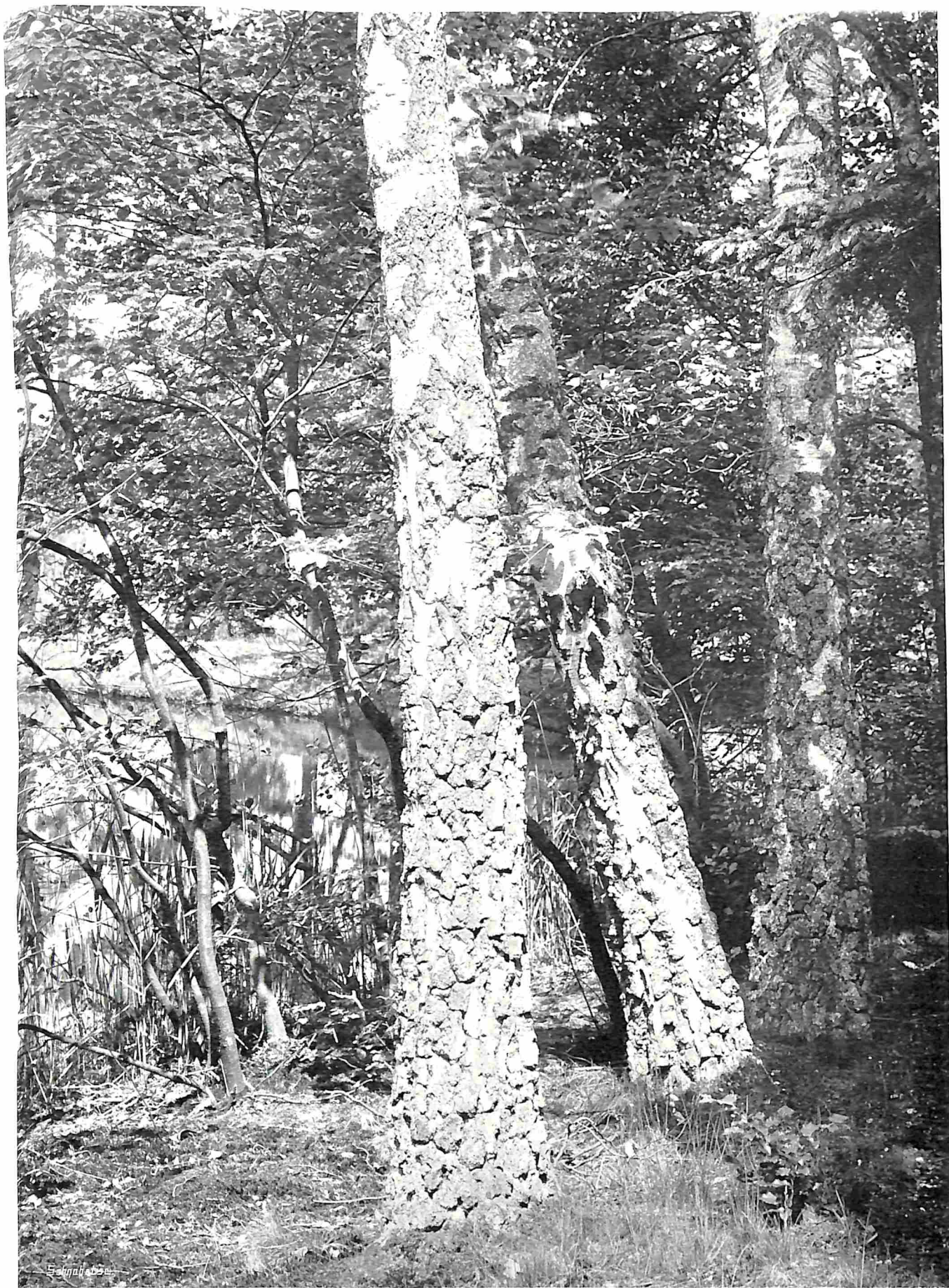

Foto Aug. F. W. Logt.

IN HET PARK VAN HET LOO.

REDACTIE:

HENRI VAN BOOVEN, te Hiltersum, met medewerking van JHR. JAN FETTEL en WILLEM MULIER.

MEDEWERKERS.

ARCHITECTUUR, (*Gebouwen, wooninrichting, meubelen, verlichting, verma-
ning, enz.*) TUINARCHITECTUUR, PLAATSRESCHRIJVING: DS. W.
BAX JR., WOUTER COOL, H. J. DAMMERMAN JR., J. W. HAKRATH, PROF.
K. SLUYTERMAN, F. SMIT KLEINE, LEONARD A. SPRINGER, D. F. TERSTEEG,
J. H. DE VEER, P. WESTERDOK.
BLOEMEN- EN MOESTUIN, (*Serres, kassen, enz. vruchtbouwen, sierbesters*),
K. BEERDENSEN, JAC. B. BRINK, E. H. J. CONAENS, J. J. KRUYER, A. SCHUTTEVAER,
E. TH. WITTE.
FOKKEN EN KWEEKEN: (*Paarden, runderen, zwarten, honden, pluimvee en
ander geogelte, visschen, bijen*): F. BLAAUW, G. C. DUVAL, VERWEY, J.
KOOIJMAN, CHR. H. J. RAAD, J. H. W. TH. REINERS, S. SPANJAARD LZN.,
FOTOGRAFIE: J. A. BAKHUIS, F. F. BRUYNING JR., MARIE BIJL, WOUTER
COOL, DR. A. J. M. GARJEANSE, G. A. M. GARJEANSE, R. TEDE.
HYGIENE, (*Tuinsteden*) OYVOEDING EN ONDERWIJS: J. BRUINWOLD KRIEDEL,
G. H. DEMINK, J. C. G. GRASE, G. OOSTERBAAN.
LANDBOUW, LANDBOUW-ECONOMIE, HEIDEONTGINNING EN BOSCH-
CULTUUR: (*Cultuurplanten, zoodfflor, veredeling van graslanden, enz.*) L.
BROEKEMA, F. F. BRUYNING JR., V. R. Y. GROSEN, S. R. VON FRANK,
J. RINKES BORGER, J. Z. TEN KODENGATE MARISSEN, A. J. VAN SCHERMEER,
C. G. SPENGLER.
LEVENDE NATUUR EN LETTERKUNDIGE BIJDRAGEN: M. J. BRUSSE,
MEYR, A. BUL-VAN SLOOTEN, BERN. CANTER, J. DAALDER DZS, HENRI M.
DEKING, DREVES LITTERDIJ, DR. A. J. M. GARJEANSE, E. HELMANS,
J. HORA, ADENIA, DR. EDW. B. KOSTER, LODE BAERELMANS, JOH. DE
MEESTER, HENRI MEIJER, P. TEUNISSEN, J. REDDINGUS, F. DE SINGELAR.
METEOROLOGISCHE EN ASTRONOMISCHE MEDEDEELINGEN: DR. C.
SCHOUTE, J. VAN DER BILT, PROF. DR. A. A. NYLAND.
SPORT: (*Cricket, golf, hockey, badten, lacentennis, voetbal, ijshok (bandy, enz.;
paardensport; jacht en jachtbonden; automobils, zeetocht, toernooi; roeien,
zilen, zweemen, visschen, waterloochjes; bijgaten, schermen, vuistvechten, enz.;
wedstrijden*) H. F. ADAMS, LUIT. H. BIEMAN, J. COUCKE, PROF. P. H.
DAMSTE, W. H. R. VAN MANEN, W. WESTRA.
VOOR ONZE DAMES: MEYR, A. SMIT KLEINE—FASTRÉ.

INHOUD:

De sterrenhemel onstreeks half Juni, door A. A. N.	biz. 62
Varia.	62
Weeknuntje mededeelingen, door C. S.	63
Wegsluider voor Hantsje, door S. G. Reddingus—Van Hartingsen	63
Het Loof, door H. V. B., geïllustreerd (Slob)	biz. 64 en 64
Brief van een buitenman aan zijn vriend in de stad, door Hans Buiten	biz. 67
De maatsch, door Chr. H. F. Koud, geïllustreerd (Slob)	68
Inspectie van den orbeid, door Chr. H. F. Koud, geïllustreerd (voordt vervolgd)	69
Het Worschelspel, geïllustreerd (voordt vervolgd)	70
Suwerklekjes, door E. Th. W., geïllustreerd	71
Een paar melkboomen, door Dr. A. F. M. Garryanne, geïllustreerd	72
Woudstille, door F. H. de Vior	72

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Bij iedere rubriek wordt gelegenheid voor correspondentie opengesteld en gelieve men vragen aan de Redactie te richten.
Prante foto's zullen gaarne ter beoordeling ontvaangen worden. Te adresseren aan de Redactie of aan de Uitgevers. De inzender verzintme vooraf niet duidelijk zijn naam en adres te vernemen; ook achter op de foto's.
Van tijd tot tijd zullen prijzavragen voor de beste foto's op een of ander gebied worden uitgeschreven.
De Uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aankleding van een annonce, een aanwage of een bestelling aan een adverteerder doet.

DE STERRENHEMEL
OMSTREEKS HALF JUNI.

DE 22sten Juni bereikt de zon op haar jaarlijkschen schijnbaren loop tusschen de sterren door, haar grootste noordelijke declinatie, d.w.z. haar kleinsten afstand tot de Noordpool. Na dien langsten dag — het officiële begin van den zomer — keert zij weer naar den evenaar terug: het oogmerk van „solstitium” is voorbij, en de „Sommerwende” is begonnen.

Een Juninacht duurt volgens den almanak meer dan zeven uur, niet volkomen verdwenen, en zeer zwakke objecten kunnen nog lijken alleen tusschen 11 en 1 uur met succes worden waargenomen. Wij zullen onze beschrijving van den Sterrenhemel weder beginnen met een opgaaf, in telegramstijl, van de omstreeks 11 uur zichtbare sterrenbeelden:

Zenith: Draak, Hercules;
Noorden: Cassiopeia, kleine Beer, Giraffe, Lynx, Perscus, Wagenman;

Noordoosten: Andromeda, Cepheus, Hagedis;
Oosten: Arend, Dolfijn, Jaer, Pegasus, kleine Paard, Vos, Waterman, Zwaan;
Zuidoosten: Steenbok;
Zuiden: Kroon, Ophiuchus, Schild v. Sobieski, Schorpioen;
Zuidwesten: Maagd;
Westen: Boötes, Hoofdhaar v. Berenice, Jachthonden, kleine Leeuw;
Noordwesten: Draak, groote Beer;
De Melkweg vormt te 11 uur een schitterenden boog van naar Zuid, die zich in het Oosten ongeveer 50° hoog verheft. Mercurius zal tegen het eind der maand vrij goed aan den lijken hemel als avondster gezien kunnen worden; den 22sten Juni staat de planeet een half uur na zonsondergang nog boven den horizon, en zal dus met eenige moeite in de schemering zeer goed te vinden zijn. Mercurius verwijderd zich 28° van de zon en staat derhalve voor midden en hoogstens 28° van de schemering lang duurt, nooit zeer gunstig Europa, waar de schemering lang duurt, nooit zeer gunstig de waarneming. Toch schijnt ten onrechte aan Copernicus beroemden bestrijder van het „stelsel van Ptolemaeus”, de aarde in het middelpunt van het Heelal plaatste — de aarde te worden toegeschreven, dat hij Mercurius nooit had kunnen zien. Hoe anders daarmee te rijmen, dat Tycho Brahe, die nog Noordelijker breedte woonde, Mercurius met het bloot oog zoo vaak en zoo goed heeft waargenomen, dat Kepler — in de Bunde der Driede — uit zijn waarnemingen de baan der planeet afleiden.

Tenus kan, hoewel onder niet zeer gunstige omstandigheden tegen het einde der maand als morgenster worden waargenomen. Den 22sten staat de planeet bij zonsopkomst ongeveer 9° den horizon.

Mars blijft zich in Juni langzaam in het sterrenbeeld Schorpioen bewegen, en is te middernacht als een sterk roode ster te laag in het Zuiden te zien: de helderheid der planeet neemt maand nog merkbaar toe, om in juli een maximum te bereiken. Hare middellijn meet tegen het einde der maand 22°. Den 25den Juni tot den 28sten Augustus is de beweging der planeet „teruglopend”, d.i. van Oost naar West gericht. In deze planeet staat dan nagenoeg tegenover de zon, en dus met zwaarte in een rechte lijn, zooat tevens haar afstand tot de aarde in een klein mogelijk is, en haar schijf zich zoo groot mogelijk ons voordoet. De oppositie is derhalve de meest geschikt gelegenheid om de planeet te bestuderen. De volgende hopen wij hierover iets uitvoeriger uit te weiden. Nu zij s vernield, dat de oppositie van juli 1907 een zeer gunstige maar om den lagen stand der planeet aan onzen hemel niet Nederland, of in het algemeen niet voor Noordelijke breedten der vurigste Marswaarnemers, de Amerikanen Lowell, daarom een expeditie naar Zuid-Amerika uitgerust, om dezen zomer onder de gunstigste omstandigheden een uit studie van de zoo belangwekkende oppervlakte der planeet maken.

Jupiter is niet waarneembaar.

Saturnus wordt deze maand steeds gemakkelijker waarneembaar. Half Juni is de planeet 2 uur, 30 Juni zelfs 3 uur vóór zonsopkomst al 10° boven den horizon. Geen bezitter van een middelgrooten kijker, een kijker b.v. van vergrooting 70, verzuim gellegenheid. Saturnus zonder ring te zien. De planeet is eind der maand te 1 uur 's nachts een der allerhelderste sterren aan den Oosthemel, en gemakkelijk in de schemering te vinden. Ik heb den 17den Mei j.l. des morgens te half vier, dus een uur vóór zonsopkomst, de onzichtbaarheid van den ring konstateren, maar hoop onder de zoo veel gunstiger omstandigheden van deze maand de waarneming te herhalen. A. A.

Correspondentie: MEYR, R. H. te G. De schijven van Jupiter zijn reeds in de kijkers van 30 à 40 m.m. op zooals elke goede instrumentmaker u voor 30 à 40 kan leveren, zeer gemakkelijk herkenbaar. Het is mogelijk, niet raadzaam, deze planeten met nog geen optische hulpmiddelen waar te nemen.

VARIA.

De Legende van een notenboom. In Engeland is aan bij oud huis-te-lande een overlevering, een legende, soms een verhaalje of andere fantastisch-romantische geschiedenissen bonden. Zeer merkwaardig is het volgende: Husbands Bos Hall in Leicester is een zeer oud landhuis, dat geslacht slaacht het buitenverblijf van de familie Turville geweest bestond een overlevering van de familie Turville geweest heel onder notenboom voor het huis, dat met den dood van In April 1906 is die familie in de rechte linie uitgestorven. 1905 had de boom reeds dood hout in den top, maar verder hij geheel in blad. Voorjaar 1906 bleef de boom volkomen groen. Een Engelsch geïllustreerd blad geeft een foto van en boom, genomen naar een oude prent van 1760 uit „Geschiedenis van Leicestershire”, een andere photo van het buitenverblijf en den dooden boom in den zomer van 1906. Die boom moet meer dan 300 jaren oud geworden zijn.

WEERKUNDIGE MEDEDEELINGEN.

WIE, ten einde een bezoek te brengen aan het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, de tram neemt van Utrecht naar de Bilt, maakt groote kans aan het eind van zijn traject door den conducteur te worden gewaarschuwd met den uitroep „Sterretoren!” Weinig wonder is het, dat het vreemdsoortige ranke doorluchtige getimmerte, opvallend als het daar staat boven den massieven vierkanten hoek van het statig oude „Koelenberg”, aan het geheel, dat eeuwen lang bij het publiek het „Klooster” had geheeten, een nieuwen naam zou opdringen, maar minder natuurlijk en in werkelijkheid weinig gerechtvaardigd is de combinatie „Sterretoren.”

De weerkunde houdt zich nagenoeg alleen met aardse verschijnselen bezig, en wel in de eerste plaats met toestanden en toestandsveranderingen in den dampkring. Het uitgebreide complex van factoren dat van den eenen dag op den anderen het weer bepaalt, is hoofdzakelijk van atmospherischen aard. Waarschijnlijk zouden we, wanneer we een aaneenschakeling van gevolgen en oorzaken konden opsporen tot aan het einde toe voor de verklaring van een bijzonderen weerstoestand dikwijls belanden op de zon. Het groote verschil toch in weersgesteldheid voor dag en nacht, voor zomer en winter, voor pool- en tropische streken wordt door een verschil in positie van den waarnemer ten opzichte van de zon volledig verklaard.

Aangenomen nu dat de straling van de zon niet in alle richtingen dezelfde is, of niet onveranderlijk, dan zal de aarde bij het doorlopen van het inhomogene of inconstante stralingsveld van de zon daardoor invloeden ondergaan, die verandering in weersgesteldheid veroorzaken. Het optreden van veranderlijke zonnevlekken bewijst, dat in werkelijkheid het stralingsveld van de zon inhomogeen is, zoowel als veranderlijk. De vraag in hoever er verband is, en welk verband tusschen den zonnetoestand en het weer hier op aarde is voor de Meteorologen in onze dagen dan ook van het hoogste belang, doch niets zou meer misplaatst zijn, dan in een der eerste Weerkundige Mededeelingen in dit blad over de onderzoekingen in deze richting uit te weiden. De tijden zijn er niet naar om gauw te zeggen dat iets onmogelijk is, maar wel mag worden gezegd, dat het zeer onwaarschijnlijk is, dat in de naaste toekomst een eenvoudig verband tusschen het weer en de zon zal worden gevonden.

Nog onwaarschijnlijker is het, dat de maan, in wier invloed op het weer door alle tijden heen is geloofd, zal blijken haar reputatie te hebben verdiend. De warmtestraling die wij van de maan ontvangen bedraagt gemiddeld slechts het $\frac{1}{10000}$ te van de gemiddelde zonstraling, terwijl de volle maan nog slechts het $\frac{1}{10000}$ te van de zonnewarmte uitstraalt. Zeker is, dat de invloed van deze warmtestraling zonder betekenissen is tegenover de groote variaties in de hoeveelheid zonwarmte, die het aardoppervlak bereikt, tengevolge van meerdere of mindere bewolking.

Het best bekende maan-effect is het verschijnsel van eb en vloed, het gevolg van de maan-attractie. Even goed als in de wereldzeeën moet in den dampkring een eb- en vloed-verschijnsel door de maan worden veroorzaakt, maar deze schommeling in barometerhoogte is zoo gering, dat ze in de reeksen van barometerwaarnemingen nauwelijks wordt teruggevonden. Veel te gering dus om op het weer een waarneembaren invloed uit te oefenen!

In geen enkel geval is invloed van eenige betekenissen op een meteorologische grootheid door de maan uitgeoefend, gevonden. En in de gevallen, waarin een zeer weinig sprekende samenhang tusschen maanfasen en een weer-verschijnsel werd aangetroffen, moet men nog uiterst voorzichtig zijn in het aanvaarden van de resultaten, aangezien een klein verschil in waarneembaarheid of schijnbare grootte van het verschijnsel bij de verschillende schijn gestalten der maan vaak niet uitgesloten is. En toch, wat zou eenvoudiger zijn, indien duidelijke maan-invloeden bestonden, dan ze terug te vinden in de lange waarnemingsreeksen? De periode die met groote nauwkeurigheid bekend is zou in staat stellen het verschijnsel als door een vergrootglas te zien. Alle toevallige afwijkingen van den eenvoudigen samenhang, die de enkele waarnemingen onbruikbaar maken voor dit doel, treden in de gemiddelden op den achtergrond.

Zoodat we mogen zeggen, dat de invloed, die de maan op het weer uitoefent, zoo hij bestaat, uiterst gering is en niet van groot praktisch belang.

Aan een verband tusschen het weer en de sterren is na de dagen der sterrewichelarij waarschijnlijk door geen weerkundige gedacht.

In 't algemeen gezegd: hemellichamen, met uitzondering van de zon, dus de maan, de planeten van ons zonnestelsel, vaste sterren, kometen zeggen den meteoroloog niets.

Zoodat voor het Meteorologisch Instituut een beter naam zou zijn te bedenken dan „Sterretoren”.

Elke generalisatie is bedenkelijk, zoo ook deze omtrent hemellichamen en den meteoroloog. Het is niet moeilijk een uitzondering op dezen regel te noemen. Wanneer de maan ons haren schaduwkant toekeert, d.i. nieuw is, anders gezegd: zich tusschen zon en aarde bevindt, wordt de aarde van de maan uit als een geheel verlichte schijf, dus „vol” gezien. Van het zonlicht dat

het aardoppervlak bestraalt, wordt een gedeelte teruggekaatst en het is duidelijk, dat de achterzijde, de schaduwheft van de maan door dit gereflecteerde licht zal worden beschenen. De flauwe verlichting van het donkere maangedeelte, die hiervan het gevolg is, is door ieder wel eens bij nieuwe maan waargenomen. Het verschijnsel staat bekend onder den naam van het „aschgrauwe licht”, en wordt in het Engelsch meer poëtisch als „The old moon in the new moon's arms”, omschreven. Deze expressie is ook in zoover juist, dat het werkelijk is alsof de fijne sikkel van de nieuwe maan zich om het donkere gedeelte heen sluit, alsof de straal van het donkere deel kleiner is dan van de verlichte sikkel. Dit is het gevolg van de z.g. irradiatie van het licht in ons oog, tengevolge waarvan alle lichte voorwerpen grooter schijnen dan ze in werkelijkheid zijn, een verschijnsel dat op de photographische plaat een rol speelt evenzeer als in het netvlies van ons oog. Deze irradiatie van het licht laat zich op verrassende wijze zien aan een in donker of half licht waargenomen brandende kaars. Het bovenste deel van de kaars dat het sterkst verlicht is, schijnt knopvormig verdikt. In deze irradiatie ligt de intieme grond voor vrouwen die eenmaal slank geweest zijn, om donker gekleed te gaan. Doch dit is mogelijk niet een strikt weerkundige mededeeling.

Het aschgrauwe licht dan treedt niet altijd even sterk op. Het verschijnsel is eenigszins afhankelijk van de plaatsen van aarde en maan in hunne banen, maar meer nog van de bewolking op aarde. De aarde reflecteert meer licht wanneer de dampkring zwaarbewolkt is, dan bij helderen hemel. Wanneer dus het aschgrauwe licht bijzonder duidelijk wordt gezien, mag daaruit worden afgeleid, dat de dampkring over groote uitgestrektheid zwaar bewolkt is, hetgeen van beteekenis is voor de weerprognose.

In dit geval is dus de maan min of meer de spiegel, die een beeld geeft van onze aarde en zegt ze den meteoroloog zoo al weinig, dan toch iets, maar deze uitzondering is hier besproken om den regel nog eens te releveeren, n.l.: alles wat buiten onzen dampkring ligt behalve de zon behoort niet tot het arbeidsveld van den meteoroloog.

Zoo goed als datgene wat buiten den dampkring ligt, mag ook het grootste gedeelte van wat daarbinnen is gelegen, door de weerkunde buiten beschouwing worden gelaten. De veranderingen van de eigenschappen van den vasten bodem, b.v. van de temperatuur, zijn van den eenen dag op den anderen van weinig beteekenis en de invloed door deze veranderingen op het weer uitgeoefend, is in bijna alle opzichten te verwaarloozen. Anders is het met het water op aarde, met de groote zeeën, die verreweg het grootste deel van het aardoppervlak beslaan. De zeetemperaturen wisselen slechts zeer langzaam, het zeewater neemt hogere luchttemperaturen langzaam over en staat zijn warmte langzaam af. Het speelt min of meer de rol van een enorm accumulator voor de zonnewarmte. De luchttemperatuur in de onderste lagen, d.i. wellicht de belangrijkste meteorologische grootheid, hangt daarom in geval van zeewind van de zeetemperatuur af, evenzeer als van zonstraling en bewolking.

Samenvattende mogen wij dus zeggen, dat het arbeidsveld van den meteoroloog in hoofdzaak gelegen is in lucht en water, d.i. in het meest vloftende deel van onze planeet.

C. S.

WIEGELIEDJE VOOR HANSJE.

Droom, droom kindekijn,
Met je zoet gezichtje,
Zacht zal 't slapen zijn,
Heel den langen nacht.

Elfen en kaboutertjes,
Zingen mooie sproken —
Oogjes kleine stoutertjes,
Langzaam zijn geloken.

Droom, droom kindekijn,
Met je zoet gezichtje —
Zacht zal 't slapen zijn,
Heel den langen nacht.

'k Zie 't fijn lachje wel,
Rond het kleine mondje —
Om 't blij dartel spel,
Van den lichten stoet.

Elven en kaboutertjes,
Zingen mooie sproken —
Oogjes kleine stoutertjes,
Langzaam zijn geloken. —

Droom, droom kindekijn,
Met je zoet gezichtje,
Zacht zal 't slapen zijn —
Heel den langen nacht.

S. G. REDDINGIUS—VAN HARLINGEN.

Foto Aug. F. W. Vogt.

PARK VAN HET LOO. BRUG EN WATERVAL TUSSCHEN DE BEIDE GROOTE VIJVERS.

HET LOO.

(Slot).

ACHTER het paleis bestaat er geen overgang van strengen tuinaanleg tot het park, zooals die er was in Stadhouder Willem de Derde's tijd. Wij vinden er een ruim ongeschoren grasveld met verscheidenheid van boomen aan weerskanten, in de verte de bloemisterij, alles landschappelijk. Noode missen we er den rechtljnigen aanleg, die bij den stijl van het huis behoort. Dieper het park in, achter en naast de serres zijn de schoone, ruime vijvers, op een open vlakte de boerderij en nog verder de vischkwekerij. Overal stroomend water, geruisch van watervalletjes, fraaie groepen en lanen van rhododendrons en hooge boompartijen.

Het komt mij hier wel de goede plaats voor eens een beschrijving te geven van de tuinen, zooals die er honderden jaren geleden geweest zijn. Merkwaardige opgravingen indertijd gedaan, brachten enkele stukken van oude beeldhouwwerken aan den dag, die voor een deel in het Museum bewaard worden. Die fragmenten reeds geven een idée van den voornamen kostbaren aanleg en de verfraaiing der tuinen, waar een rijkdom aan monumentale versiersels moet geweest zijn, die we ons niet kunnen voorstellen zonder telkens te denken aan den grootschen aanleg van b.v. de vorstelijke tuinen te Versailles.

„Men waande,” zoo verhaalt een Nederlandsch geschiedschrijver van den ouderwetschen stempel, „Men waande het geniaal (In Godart van Reede's tijd) om de natuur naar regelen, door de kunst voorgeschreven, te vervormen de rijke en weelderige lokken van het krachtige Veluw-landschap vielen onder de spichtige vingeren van een Franschen kapper, die ze besnoeide, verknipte, tot averechts krullen of sluik neerhangen dwong — kort om: ze tot een magere pruik vernielde — alles volgens de dorre en ijskoudeametriek van den vernuftigen natuurverminker Le Nôtre, den toenmaligen wetgever in de hofbouwkunst.”

Merkwaardig zijn deze uitlatingen in verband met de toenemende voorliefde van hedendaagsche tuinarchitecten voor de „formal garden” in de onmiddellijke nabijheid van het huis, juist omdat het nu eens geen mode-quaestie is, zooals grootendeels in Le Nôtre's tijd, maar omdat hier de natuurlijke evolutie haar gang gaat. De lezers van „Buiten” verwijs ik in verband met deze bewering naar een artikel over tuinarchitectuur, dat van de hand van den heer D. F. Tersteeg in ons blad verschenen is.

De hiernevensgaande foto naar een oude prent genomen, geeft eenigszins een denkbeeld van de grootscheit der tuinen, van

den magistralen breeden aanleg, die hoe symetrisch ook en do smakeloze menschen koud of dor gescholden, bewondering wekken om het gedurfd, voorname, de rijke atmosfeer van u terste verfijning en distinctie die er van uitgaat.

In een oud boekje lezen wij de volgende statige mededeeling over *Het Loo*: „Dit overheerlijke Landhuis is voorzien en pron met de schoonste en aanzienlijkste stallingen, bij welken men, bevallige perken, ook vindt de vertrekken voor de jagers, aller honden enz. Voords heeft men er de verblijfplaats van den Bouwmeester, Grottemaker, de Fonteinwerker, en dergelijken, welke tot onderhoud deeses perks noodig zijn; behalve de Brouwerij, Bakkerijen, Bottelarijen, alles tot gerijf en gemak van de vreesdelingen en werklieden, zeer zorgvuldig geschikt; de andere zij (Er is eerst wjldloopig gesproken over den toegang langs de groo heirbaan van Harderwijk en door zeer vele jachtlustplaatsen van deze Vorstelijke Lustplaats wordt gesloten met het ou kasteel, liggende in een allerschoonste ruime Vijver, die on houdelijk van het afwellende water overvloeit; naar dit hof ga men over een schoone lange brug, aan de omliggende tuinen het voorhof vastgehecht: van binnen ziet men een schoon Bass cour, rondom met groote vertrekken, tot allerlei dienste, v allerlei gemakken voorzien, en op de meeste hoeken m zeer schoone, ronde torens versierd: rondsom hetzelfde is eene l vallige Plantaadje, van Eiken, Linden en Sparrenboomen, d welken het bijna in 't rond besloten wordt; een weinig ter zij ziet men een watersprong, zeer schoon, hoog en dik van strale welke onophoudelijk met eene bewonderenswaardige gelijks blijft doorstraalen, spelende met eene veronachtzaamde en, m oogenshijn, kunstlooze bevalligheid, aan alle kanten op rondsomliggende wateren, met stralen, welken er rondom d telen, en met een streelend geruis neervallen.”

De grenzen zijn ongeveer dezelfde gebleven, alleen loopt h park nu tot ver achter „de oude jachtlustplaats”. Wij willen n nagaan hoeveel „schoone rijen boomen” er tegenwoordig m of minder zijn „voor op zij en achter het Loo”, maar zal beproeven u een generaal beeld te geven van de ou tuinen.

Aan het begin van de laan, toegang verschaffend tot H Loo, stond een groote steenen erepoort, twee zware monument zuilen; door die zuilen ontwaarde men tusschen de boomen v de „Allee na Apeldoorn”, de bassecour met de prachtige dolfin

Foto Aug. F. W. Vogt.

SERINGEN IN HET PARK VAN HET LOO.

fontijn daar midden in, welke bassecour met een schoon gesmeed hek van den weg was gescheiden. In den linker vleugel van het paleis waren zooals nu nog: de stallen; rechts waar nu nog als vroeger een deel voor wachthuis ingericht is, bestond een oranjerie met daarbij aansluitende bewaarplaats voor de talloze tuinmansgereedschappen. Twee poortjes naast de stallen en de oranjerie gaven toegang tot den tuin.

Op de plaats waar nu rechts en links naast het paleis hooge kastanjes en eiken en seringen groeien, bevond zich rechts, dus achter de oranjerie, een vierkante symmetrisch aangelegde voorhof, overal door steenen muren omgeven. Daar midden in ruischte de z.g. Syringa-fontein.

Men kwam in dezen tuin door het z.g. „Koningins Cabenet”, een doolhof van heerlijk koele berceaux met ongehooflijke behendigheid door de tuinlieden geknipt tot grotachtige gangen, ronde koepels en torens. Aan den tegenovergestelden vleugel, was een met uiterste zorg onderhouden zoogenaamd „boulé-grin”. De Engelschen zouden zeggen „bowlinggreen”. Het was een grasplein, waarover met groote houten ballen naar een zeker doel gerold werd. Van dit grasplein werd het overige tuingedeelte weer door een dubbel ijzeren hek en zware steenen muren gescheiden. Achter die muren lagen rondom de buitentuinen met taxishagen en doolhoven beplant. Zoo vormden dus aan weerskanten van het paleis, rechts de oranjerietuin met „Koningins Cabenet” en links de „bowlinggreen” met „Konings buytenhof” de hoogst liggende voortuin. Nu ging er van uit dezen „buytenhof” héél rondom den dieper gelegen groote lusthof en de nog meer gezonken achtertuinen een breed terras, dat weer door steenen trappen met de hoofdlanen, dat waren er vijf, was verbonden. Op de plaats waar de lanen in grooten- en achtertuin elkander kruisten, waren prachtige steenen fontijnen gebouwd, waarvan nu hoegenaamd niets meer over is, behalve de reeds besproken fragmenten.

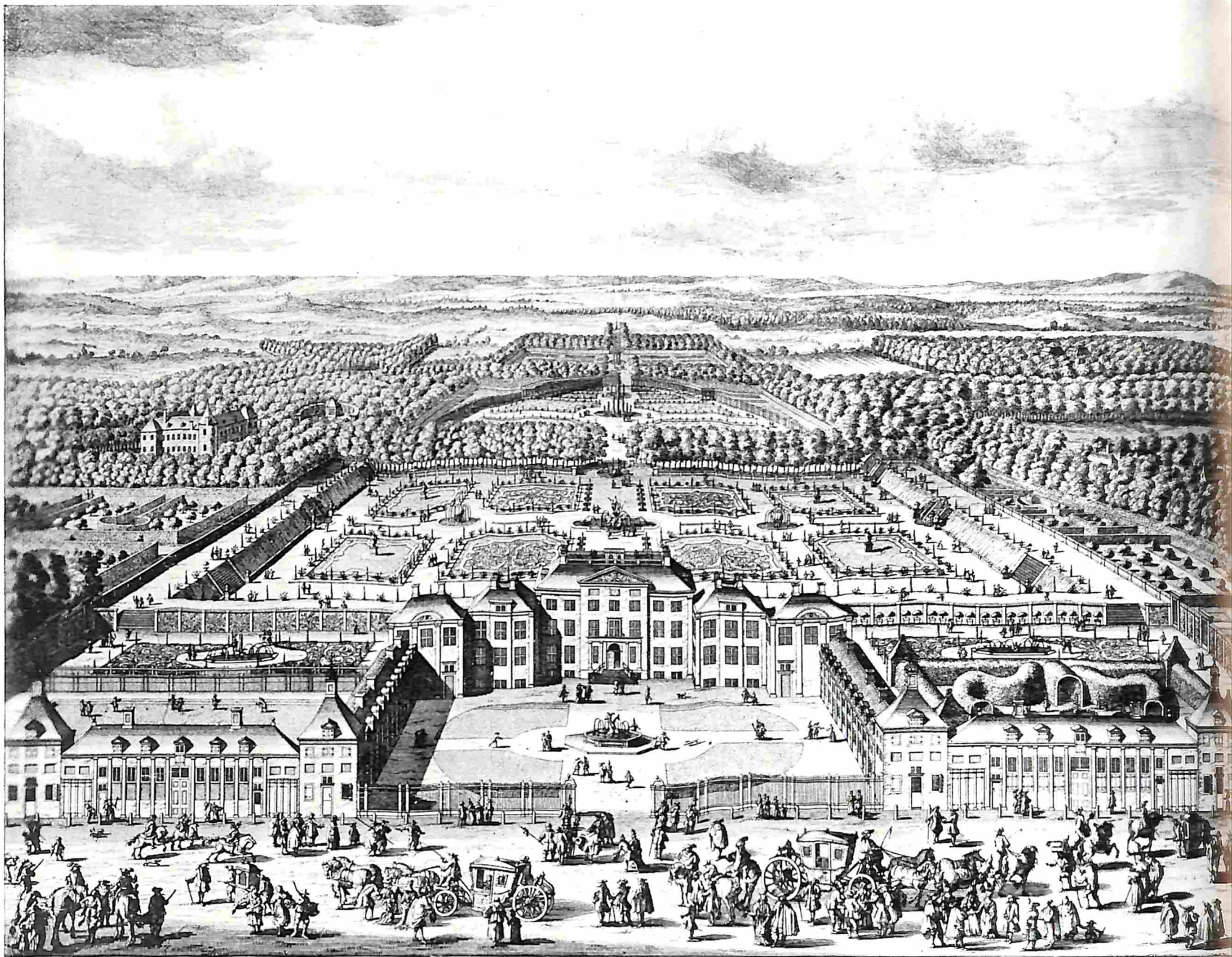
Van af het terras achter het paleis gaf een breede trap, aan weerskanten versierd met beelden van „Riviergodin” en „Rijngod”, en talrijke watervalletjes, toegang tot den grooten tuin.

De hoofdlaan afkijkend, ontwaarde men dan allereerst midden in den tuin, tusschen de met taxis omplante vlakke en voornaam-

Foto Aug. F. W. Vogt.

CONIFEREN IN DE BLOEMISTERIJ VAN HET LOO.

MAISON ROYALE DE LOO, AVEC SES JARDINS: APARTENANT AU PRINCE DE NASSAU, STADHOUDER HEREDITAIRE DE FRIZE.

T' SCOOONE VERMAAKELYKE LUSTHUIS EN THUIN, OP 'T LOO TOEBEHOORENDE DE VORST VAN NASSAU, ERFF STADHOUDER VAN FRIESLAND.

NAAR EEN OUDE PRENT.

strakke bloemperken of vakken „Het bassin van Hercules en Venus”. Achterin werd de groote tuin van het diepste gedeelte gescheiden door een laan van hooge boomen, achter die laan strekte zich het gedeelte dat door een schitterend steenen „Amphitheatre” met tallooze, zware pilaren, die statige reeks van terrassen en hoven afsloot. Achter het „Amphitheatre” was nog een vijver, genaamd „Het groote Bassin”. Rondom stonden daar boomen en prachtige, steenen, rijk gebeeldhouwde rustplaatsen, een daarvan, de „Arcus triumphalis”, sloot dezen tuin schooner af dan de doodsche populieren het doen in de huiiveringwekkende vlakte achter de vijvers in het park van Versailles.

Als ik de oude prenten van het vroegere lustverblijf altijd en altijd nauwkeuriger bekijk, dan komt telkens weer die gedachte aan dat stoute, Fransche tuinwerk bij mij terug. Zoo goed als Versailles had de oude Loo-tuin zijn heerlijke steenen versiersels. Zoo stonden er in ieder tuinvak wondermooie marmeren vazen, waarvan vermoedelijk de thans achter aan den ingang van het paleis prijkkende stukken, de schaarsche overblijfsels zijn. Tusschen de beide zijtrappen van het omringende terras naar den hoofdtuin, waren nog twee tegenover elkander liggende monumentale cascades, daarachter rustbanken, „reposoirs”, alles van hardsteen, rijk gebeeldhouwd, voor die cascades wéér fontijnen, engeltjes een wereldbol dragend, waaruit water spoot.

Van al dat schoons is bijna niets meer over. Bijna met zekerheid kan gezegd worden, dat de boogvormige afsluitsels met de beelden, die nu voor het paleis staan, eenmaal thuis behoorden bij den toegang van den grooten tuin, waarin de „Fonteyn royael” hare stralen boven het paleis verhieft. Het beeld, dat we ook op onze afbeeldingen vinden, heeft jaren lang vergeten en vervuild ergens in een van de bergplaatsen in den tuin een triest plaatsje gehad, totdat het als overblijfsel uit dien tijd gevonden werd, schoon-gemaakt en weer opgericht. Opgravingen hebben de fundamente van verscheidene fontein te voorschijn gebracht, maar verder is alles uit het tijdperk van den eersten Willem de Derde lang gestorven, lang begraven.

Aan het slot van dit * artikel * acht ik het de moeite waard nog een paar woorden te zeggen over den man, die den ouden tuin heeft ontworpen en doen aanleggen: Jacob Roman.

Jacob Roman was het die ook het park aanlegde van het huis te Voorst. De heer Leonard A. Springer schrijvende over: „De waarschijnlijke ontwerper van het Koninklijk stadhouderlijk park „Het Loo”, te Apeldoorn”, zegt in verband daarmee:

„Vergelijken wij nu het plan van het park van het huis Voorst met dat van Het Loo, dan zien wij dadelijk de grootte overeenkomst in de hoofdtrekken der beide ontwerpen. Het grootste verschil tusschen beide is de grootere luister der werken van Het Loo. Vergelijkt men deze nu met die van Le Nôtre en andere Fransche kunstenaars, dan ziet men dadelijk, dat hij een geheel andere geest overheerscht heeft, een geest dien wij niet terugvinden in de werken van Schijnvoet en andere Hollandsche tijdgenooten. De oud Hollandsche tuinkunst van die dagen, hoewel van Franschen oorsprong, heeft door plaatselijke omstandigheden enz., een eigenaardig cachet gekregen, dat wij in werken van zuiver Franschen oorsprong missen.

Romans naam was in die dagen zeer bekend: hij werd als bouwmeester van Willem de Derde, als ontwerper van plafondschilderingen en voltooiër van het kasteel van Breda, hoogelijk geprezeerd. De beroemde graveur en uitgever Schenk, die veel prenten uitgaf over parken in Frankrijk, Duitschland, Italië, en Zweden noemde daarmede in verband den naam van Le Nôtre niet. Hij zou die zeker genoemd hebben, wanneer Le Nôtre aan Het Loo verbonden ware geweest. Wel noemt hij Roman.

Een ander feit dat wij vooral voor oogen moeten houden is dit. In dien voor Holland zoo gezegenden tijd behoefden wij niet naar Frankrijk te gaan om knappe menschen te zoeken, maar velen onzer tuinbouwkundigen en architecten werden naar Duitschland, Zweden, Denemarken en Rusland geroepen om daer te arbeiden.

Nu zou men haast moeten gelooven, dat de naam van Le Nôtre moet dienen om de schoonheden van 't vroegere Loo een zekere waarde te geven, terwijl 't juist omgekeerd moest zijn en had aan de Derde het oude Park van Het Loo, de roem der oud-Hollandsche Tuinkunst, het werk van een Hollandsch kunstenaar, van Jacob Roman was. Zoolang er althans geen overtuigende bewijzen zijn, dat een ander, de eer toekomt, kunnen wij Roman niet wegcijferen.”

BRIEF VAN EEN BUITENMAN AAN ZIJN VRIEND IN DE STAD.

MIJN vorige brief heeft u dus blijkbaar nog niet bekeerd? Gij volhardt dus bij uw steedsche levensbeschouwing! Ik heb uw schrijven eenige malen hardop voorgelezen, aan mijzelf, aan mijn huisgenooten. Hoe is 't mogelijk! riepen ze allemaal, zooveel koppigheid! Intusschen hebt gij mij veel genoeg gedaan met Uw antwoord. Gij komt dus in Augustus logeeren.

Of dat de beste tijd is? Mijn vriend, alle tijd is goed voor het zijn buiten. Het is een kwestie van smaak — zooals de boer zei, die voor 't eerst van de kunstmest proefde.

Het is een misvatting van u en uw medestadsmenschen te meenen, dat het zomers niet warm zou zijn bij ons. Alles is buiten, in elk opzicht, een eind vooruit, bij de stad vergeleken.

's Winters is 't kouder, 's zomers warmer; als 't regent wordt ge buiten per sé natter dan in stad. Het waait er harder, dooit er beter, de modder is konsekwenter, de

Ho! ho! Gij denkt daar, dat ik 't buitenleven afbreek!

Dan leest gij mijn opzet verkeerd. Ik bedoel er juist mee, dat al deze buitendingen wel in heviger, doch ook in natuurlijker mate tot ons komen. De zon staat bij ons eenige uren vroeger boven den hei-einder te vlammen, en 'n paar uur later zinkt zij hier achter den boschzoom weg. Ik weet wel, dat de zon in stad óók kan schijnen; maar er staat altijd en overal een huizen-gelid in den weg, dat als een tooneelscherm, dat door 'n onhandigen tooneelknecht op het verkeerde oogenblik neergelaten wordt, den fraaisten indruk bederft.

Als ik daarover wou beginnen: over die zonsop-, en die zonsondergangen!

Maar ik zwijg en onderdruk elke lyrische ontboezeming, hebbende deze geen vat op u; ook, wijl ik mij voorgenomen heb, op gemoedelijke wijze uwe liefde voor het buitenleven te winnen.

Het is hier slechts de vraag: zult gij naar behooren mijn woorden overwegen?

Zoo gij vervalt in het maken van grapjes met 'n dosis stedelijk scepticisme doortrokken, dan schrijf ik u niet meer, en plaats mijn brieven met het sensatieopschrift „Open brief” in het een of andere schandaalorgaan!

Ik was n.l. een weinig geërgerd over de wijze, waarop gij aldus mijn laatste brieven aan uw kritiek onderworpen hebt. Ik schreef, zoo ik mij wel herinner, over spitten, over mesten, over het lengen van de dagen, over de nieuwe sportclub, welke de jongens en meisjes aan het oprichten waren, over m'n hond en over de kippen?

Welnu, ik vond uw spitsvondigheden laag bij den grond en, vergeef mij 't woord, wat goedkoop.

Want telkens vraagt gij mij wel weer, u te blijven schrijven en het pleidooi, om u te bekeeren, toch vol te houden; maar ben ik goed op dreef en heb ik m'n onderwerp te pakken, zooals de tuimansjongen zegt, als hij 'n mol onder z'n klomp heeft, dan smaalt gij op zoo'n ironisch maniertje over mestluchtjes, het pijnlijke van spit, het nadeel van het korten der nachten, over een hond die broedsch is en over kippen, die uw buurman op zolder houdt.

Ik vraag: zijt gij ernstig of wilt gij spotten?

In het laatste geval zou ik u wel eens eenige ontboezemingen kunnen zenden van een outsider over diens stads-indrukken!

Doch zoo gij uw spottennij wilt nalaten, zal ik rustig vervolgen, en u blijven inlichten omtrent mijn doen en laten, buiten.

Ik schreef U reeds in mijn eerste epistel hoe de ware buitenman zelf moet aanpakken.

Zulk een grijpt de hark beet, zet de spa in den grond, bindt de klimop vast, zaait z'n erwten en boontjes, leest den tijd van den dag naar den zonnestand af, kamt z'n eigen hond, maakt 't kippenhok schoon... in één woord: de charme van het buitenleven is het zelf-doen.

De voorbeelden, welke ik hier achteloos neerschreef, zijn slechts enkele uit vele.

Daarbij moet de aard van den buitenman van een algemeene, onbluschbare, voortdurende blijmoedigheid zijn.

Ik bedoel daarmee, dat hij de gave moet bezitten, om de poëzie van het buitenleven in alles en nog wat terug te vinden. Hij moet zich kunnen enthousiasmeeren voor alles, maar dan ook letterlijk over alles, wat er toe behoort.

Later licht ik U dit wel uitvoerig toe, zoo onze briefwisseling blijft bestaan, en ik eenigen invloed ten goede op U zal blijken te hebben uitgeoefend.

Maar om U vast een kleinigheid te noemen, welke reeds kan dienen als algemeen bewijs voor wat ik bedoel, wilde ik u voor heden vertellen, hoe ik gisteren mijn moestuin van prikkeldraad voorzien heb.

Dit is nuchterder dan een idylle, mijn waarde!

Ook buiten is er „mein” en „dein”, en de opvattingen daaromtrent loopen al evenzeer uiteen als in uw stedelijke omgeving.

Staat er om ons meest-buitenachtig buitentje geen eerbiedwekkende afscheiding, dan kunt gij uw eigendom wel met een Waarenhuis vergelijken, waar de toegang vrij is; echter met dit verschil, dat men daar aan de „caisses” de meegenomen artikelen betaalt, doch bij het door mij bedoelde perceel zulks nalaat.

Elk voorbeeld is wat hinkend. Ook dit. Ik hoor u al opmerken, dat ik een „caisse” zou hebben in te richten aan den ingang, of liever nog: aan den uitgang van mijn moestuin.

Neen, grappenmaker, de buitensfeer zou er te veel onder lijden. En bovendien, de ware amateur-groenten-kweker laat zich zijn producten met geen goud ter wereld afkopen — stel, men bood het er hem voor!

O, de zelfgekweekte aardbei, bes, framboos, noot, appel en peer!

O, de druif en abrikoos en perzik!

O, de eigen prei, sla, erwt, boon, augurk, ui, selderie en pieterselie!

Doch om dit genot te verwezenlijken is, behalve veel, goede tuinierschap en kweekkunde — ik schrijf u daaromtrent wel later — is er noodig bescherming van den grond. Er is daarop reeds een vaderlandsch couplet gedicht, dat bij uwe feestelijke en nationale gelegenheden pleegt gezongen te worden. Het ware als een bewijs aan te merken, dat bescherming van den grond een alom gevoelde behoefte is.

Hoe dat zij: wij buitenmenschen trachten ons zelve te beschermen, want aan geroep om politieagenten voor elken niet brandenden lantaarn doen wij, naar onze zeden en gewoonten, niet mee. Zoo komen wij er toe, zelf de handen uit de mouw te steken, en het kostelijk plekje, dat wij in kultuur willen

gaan brengen, behoorlijk het uiterlijk te verleen, dat het „mein” is.

Daarbij helpt natuurlijkerwijze geen bordje met verboden toegang, plus het daarbij behoorend wetsartikel van het W. S.

Ik zou in het algemeen willen zeggen, dat dit stedelijk afschrikmiddel voor buiten averechtschen dienst bewijst. Zoo'n bordje lokt, gelijk de versche zaaiakker de winterspreeuwen. En er zijn menselijke spreeuwen, die hetzij in zwermen, of afzonderlijk, neerstrijken ter plaatse, waar zulk een bordje aangeeft, dat er blijkbaar iets aanwezig is, waar het recht-van-toegang dient voorbehouden te worden.

Nu wapent de verstandige, overleggende, voorziende buitenman zich zelf tegen anders onafwendbare teleurstelling, en zijn moestuin voor algeheele meedoogenlooze plundering. Hij kan dit op tal van wijzen doen, die ik u niet alle behoef mee te deelen. Gij beroemt u immers op veel fantasie? Welnu, ik bied u aan een staalkaart van sloot, steenen muur, glasscherven, haag, schutting, hek....

Ik wilde u echter schrijven over mijn draadversperring, ten eenen deele omdat het onderwerp zulks meebrengt, ten anderen deele, omdat ik u verschuldigd ben het bewijs voor mijn naïf

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET LOO.

Een der vazen op het terras aan den achtergevel.

schijnende bewering, hoe elke zelf-volbrachte bezigheid den waren buitenman tot een vreugde behoort te zijn.

Ik kwam al vroeger op het denkbeeld onder het lezen van de gruwelverhalen over het beleg van Port Arthur. De Russen sloten zich op als in een ontoegankelijke kooi en de Japanners, bij hun stormloopen, bleven als snippen aan 't braadspit in die prikkels hangen. Het was gruwelijk; doch . . . leerzaam!

Nu was allermint mijn bedoeling, de Russisch-Japansche verschrikkingen in mijn omgeving van recht landelijk païs- en vree over te brengen. Ik gruwel bij voorbaat bij de gedachte aan 'n mogelijken schram, die zulk een prikkel den „mein-en-dein“-verwisselaar kon kosten.

Evenwel, ik bedoelde deze verdediging van den dierb'ren grond, waarop aanstonds van prei tot perzik zou groeien, slechts als afschrikwèkkend voorbeeld.

Toen kwam de dag van de ijzerdraadversperring, . . . en ik verzoek u bij wat volgt, elken snier voor u te houden!

Ik bevestigde eerst met behulp van een stevigen kram het uiteinde aan een laag-gesnoeiden kastanjeboom, welke gevoegelijk kon gelden als eindhoek van den tuin in kwestie. Van daar ontrolde ik de stekelige prikkeldraadkluwen, zeer voorzichtig om niet de krasse nop te loopen, die voor anderen bestemd waren. Aan den volgenden stam nagelde ik de ijzeren draad vast, ontrolde de kluwen nog verder, sloeg een spijker, ontrolde, sloeg een spijker. Daarna keerde ik op mijn schreden terug en herhaalde dezelfde bewerking aan dezelfde boomstammen, echter ditmaal op een ietwat grooter hoogte van den grond. Toen keerde ik den zelfden weg weer langs en spande den derden draad, gelijk de vioolspeler-bedelaar op het erf zegt, wanneer iemand van ons aanmerking maakt op het ijle van zijn spel. Vervolgens kroop ik in het struikgewas, dat in dezen tijd nog in de jonge bladeren zit, zooals gij wellicht weet. En de strategische bijzonderheden van het Port Arthur-beleg kwamen mij sterk voor den geest. Ik ging nu schijnbaar grilliger te werk, spande den draad naar links, liet hem plotseling naar rechts gaan, leidde hem schuin naar boven, vervolgens naar beneden, sprong dan eenige stammen over, spande het prikkende draad dan weer langs een stam omhoog.

Toen ik eindelijk van het resultaat een indruk wilde opdoen, bleek ik een verwarrend warnet te hebben geconcipeerd.

Naar alle richtingen strekten zich de draden uit met hun bijna onzichtbare messcherpe stekels. Het was als een spinnweb — en ik stond daar midden in.

Ik stond daar middenin; begrijpt gij?

Was dit een spinnweb — dan was ik de spin.

Maar geen spin ter wereld, die ooit in zulk een wanhopige positie verkeerde. Want zóó kunstig had ik mijn helsche draden gespannen en geweven, dat ik zelf gevangen zat.

Gij begrijpt, dat ik mij niet dadelijk gevangen gaf; zoo is niet de aard van den vrijheidlievenden buitenman! Zoo trad ik voorzichtig vooruit, achteruit, terzijde, naar links en naar rechts. Maar hoe ik mij ook wendde, ik had juist voldoende plaats om mij éénmaal om mijzelf te keeren.

Toen probeerde ik, in gymnastische houdingen, de eerste verschansing te overwinnen. Ik spreek hierbij niet van mijn Manchester-tuinbroek, evenmin van den eersten schram, die als een vuurroode streep van mijn pols tot mijn elleboog liep.

Achter de eerste verschansing dreigde een tweede, die onmogelijk over te klimmen was. Ik trapte middelerwijl in een ondergrondschen stekel, en zat tegelijk met mijn haar in een draadfragment, dat ik mij herinnerde zorgvuldig ter manshoogte te hebben gespijkerd. Toen voelde ik de scherpe tanden in mijn rug dringen, en mij losrukkende, had ik het onloochenbaar gevoel, dat een belangrijk deel van mijn flanellen tuinhemd in flarden hing. Tegelijk wist ik dat mijn zitting, mijn linker knie en de hak van mijn rechterlaars houvast gekregen hadden. Ik kwam niettemin los, doch wondde mijn neus en beide handen gevoelig.

Ik was nu in de derde verdedigingslinie; doch liet daar de overschietende franje's van mijn vest, een aanzienlijk deel van een der broekspijpen en den linkermouw van gezegd tuinhemd. Ook zag ik, nadat eerst een ander zintuig had gewaarschuwd, eenige bosjes haar aan de prikkels hangen.

Toch wist ik, kruipende over den grond, waarbij het vleezige deel van mijn rug veel te lijden had, de laatste verdedigingslinie te bereiken. Die te passeeren was ongetwijfeld de moeilijkste opdracht, want op wel berekende afstanden versperden de prikkelde draden als een bataillon bajonetten den weg. Ik kwam er niettemin door, omdat, gelijk reeds gezegd, een buitenman van geen krimp wil weten. Doch zoo ik den eigen lichamelijken staat al vaag zou vermogen te vergelijken met den gemartelden Indianen-gevangene, met den gelaardeerden haas, of den in moten gesneden visch, zoo tart de toestand van hetgeen eenmaal mijn kleeding had uitgemaakt, elke beschrijving.

Gij spaart mij die? . . . ik u!

En nu wilt gij weten, stedelijke vriend, welke leering ik uit dit rustieke voorval getrokken heb!

Tweeërlei: ten eerste — dat ik mijn moestuin veiliger dan Brünhilde bewaakt weet; ten tweede — dat ik voor alle heerlijkheid van de wereld mijn tuin-karwei niet aan een ander zou hebben toevertrouwd.

Wanneer komt gij mijn draadwonderwerk bekijken en, als ge wilt, beproeven?

„Aen de Zonzij“.

De uwe,
HANS BUITEN.

Bijenzufhebber, in groot tentje, dat 't voorjaarsonderzoek begint. De kasten zijn geheel gelijk aan de door ons gebouwd, bezitten een schaduwluifel en zijn met aardige byontzuren versierd.

DE INTOCHT.

MAAR zie hier eens, dat is uw koningin! Half gedragen door en schuinslinks huppelend over den bruinen bijenstroom gaat ze vlug in de richting van 't vliegpat. Zooals ge ziet, is ze slanker en smaller dan een dar, en heeft veel langer en spitzer achterleden dan een werkbij. Wip, daar is ook zij verdwenen in 't duister der gapende woning: het voortbestaan van uw volkje is verzekerd.

Binnen tien minuten is alles nu binnen; en schoon is de doek. Ligt ge even het dekkleedje op, dan merkt ge dat de bijen konstraten reeds beklommen hebben en een tevreden gegor verkondigt u, dat alles in orde bevonden werd en dankbaar aanvaarden.

Neem thans voorplank en doek maar weg; breng den boden weer omhoog tegen de kast aan; vernauw het vliegpat tot tien twaalf centimeters, dek nog een tweede kleedje over uw broedruim en sluit uw kast met het dak.

Thans kunt ge met een gerust geweten slapen gaan.

Natuurlijk staat ge den volgende morgen voor dag en dauw bij uw kast, met popelend harte verwachtend de dingen, die komen zullen. Daar verschijnt een enkel bijtje in de vliegopening. Onderzoekend loopt het wat rond op de vliegplank ervoor, geknikte sprieten bewegend. Dan vliegt het op, zwaait in holte booglijnen vóór de woning wat heen en weer door de morgen-zonnelucht en keert weer terug tusschen de kunstraten, waarop zij volksgenooten reeds bezig zijn de ingedrukte zeshoekjes uit te bouwen tot prisma-cellen, dicht bij de toplatten der raampjes.

Nog enkele bijen komen de woning uit en meer op den dag wordt 't drukker gevlieg. Toch is 't dien eersten dag nog niet veel meer dan een verkennen van den omtrek. Eerst wat later is 't aanbrengen van stuifmeel en honing in vollen gang. De stuifmeel dragen ze binnen aan de schenen der achterpooten, de honing aan de tong. Soort bij soort, kleur bij kleur, geel en rood, oranje en leiblaauw, tot balletjes samengekneed. Honing wordt in de honingmaag geïmporteerd. Nog een paar kleine karwei hebt ge dien eersten dag te verrichten. Ten eerste licht ge, acht of naast de woning staande, even de dekkleedjes van het broedruim op. Ge bemerkt, dat de bijen nog niet alle tien de raampjes bezet hebben, maar slechts op zes, zeven stuks aan elke zijde der kast aan 't werk zijn. Voorzichtig neemt ge nu de eerste raampje, waarop geen of weinig bijen te zien zijn, er uit en de scheidingsplank komt er voor in de plaats. Zoo werken de diertjes in een beperkte ruimte en behoeven niet de heele woning te verwarmen. Later moet ge natuurlijk de scheidingsplank opschuiven en meerdere kunstraten bijvoegen, naarmate het werk vordert. Dek na uw onderzoek alles weer toe, ook nog een twee extra wollen kleedjes bijvoegend.

Blijft het nu een poosje mooi weer, dan laat ge de eerste veertien dagen de bijtjes maar stil begaan. Verhindert ongunstige weder gedurende de eerste dagen reeds de bijen uit te vliegen, dan zou eindelijk zelfs de in de honingmaag meegebrachte voorraad te kort kunnen schieten en in dit geval moet ge voeren.

Roer daartoe door elkaar: een halven liter water, een pot beste suiker, een scheutje azijn en een snuifje zout. Zet dit potje te vuur, laat het een paar minuten doorkoken en koel 't dan af. Dit honing-surrogaat giet ge nu in een wijdmondig flesch, waarvande de opening met een dun linnen doekje sluit. Het luikje in 't volk zit en op de blootkomende toplatten plaats ge de omgekeerde tussen de raten en wordt door de bijen opgenomen; de raten zuigen ze door het linnen doekje uit de flesch. Deze staat dan binnen den opzetrand; er overheen dekt ge uw warme kleedje en ook het dak komt op z'n plaats, zoodat door geen ongenood gasten het voedertoesel te bereiken is.

CHR. H. J. RAAD.

Onderzoek van een kast in 't vroege voorjaar. De imkeres houdt een raampje vast met de koplat omlaag, om naar broedcellen te zoeken, terwijl toch de raat verticaal blijft. De afgebeelde kasten zijn van het systeem Lukker, die op groote imkerijen, waar men met de bijen reist, goed voldoen.

INSPECTIE VAN DEN ARBEID.

WEL, m'n waarde bijenboer-uit-liefhebberij, hoe gaat het? Hebben ze zoo uiterst druk gevlogen. Ja, een jonge zwerm werkt meestal in den eersten tijd opvallend ijverig. Ge begrijpt, dat er voor zoo'n nieuw volkje in de pas betrokken woning heel wat te doen valt. Allereerst moeten de wasbouwers op de kunstraat cellen optrekken, om de koningin gelegenheid te geven, hare eieren te deponeeren, met welken nuttigen arbeid ze al spoedig begint, als ze de vermoeienissen en zenuwschokkende voorvallen der laatste dagen wat te boven is. En als 'k u nu vertel, dat een paar duizend eieren per dag te leggen voor 'n goede koningin in den besten tijd een heel gewoon karweitje is, dan begrijpt ge, hoe die werksters moeten sloven, om genoeg cellen klaar te krijgen voor 't jonge broed.

„Broed” noemt men de larven der bijen, die in de cellen door weer andere werksters, de kindermisjes in de bijenhuishouding, worden opgekweekt tot poppen, waar later een jonge im uit te voorschijn treedt.

Na drie dagen komt uit het ei zoo'n larve voor den dag en ge begrijpt, dat het weer heel wat werk meebrengt om die duizenden jonge grage mondjes vol te stoppen met „bijenbrood”, een mengsel van honing, water en stuifmeel.

Dan moet de eiermachine, de moeder, de koningin — een wonderlijke climax, vindt ge niet? — zij, die zooveel leven produceert en toch nimmer de woning verlaat om iets te verzamelen, natuurlijk terdege gevoed worden. De gewone werkbijen en 't kleine aantal darren moeten toch ook leven: daar is eveneens honing en stuifmeel voor noodig. En dan bezitten onze kweekelingen nog de loffelijke neiging, om al maar meer honing in voorraad op te tassen; allereerst voor eigen gebruik in kwade tijden, die komen mochten, en dat wel in zoo groote hoeveelheid, dat ze genoeg missen kunnen vóór den winter, om u en de uwen menige lekkere gezonde, boterham te bezorgen.

Ik kan mij begrijpen dat ge in m'n afwezigheid vaak dien rusteloozen arbeid hebt gadegeslagen. Wat schoten op vroege, mooie morgens, zodra de warme zonnestralen het wijd geopende vlieggat bereikten, daar troepjes bijen van vijf, zes tegelijk als bruine lijnen den azuren ochtendhemel in. Andere brachten geen stuifmeel aan, maar hun driftige haast, waarmee ze de vliegplank overstaken, zei u, dat ze inwendig den verzamelden nektar meedroegen, waarvan ze zich daarbinnen in de cellen gingen ontlasten.

Dan weer zaagt ge bruinige kleefstof ook aan de achterpootjes binnendragen. Dat is propolis of voorwas; 't wordt verzameld van boomknoppen en gebruikt, om alle onnoodige reetjes en scheurtjes te dichten. Vooral in zoo'n nieuwe woning heeft een bij, al hebt ge nog zoo accuraat gearbeid, heel wat bij te pleisteren.

Zoo, zijt ge ook al een paar keer van gevechten voor den woning-ingang getuige geweest? Ja, nu uwe bijtjes zich eenmaal in de kast thuis gevoelen, bewaken ze trouw hun rechtmatig verblijf en

verdedigen het manmoedig tegen elken vreemden indringer. Altijd is ook een wacht van bijen voor 't vlieggat geplaatst, die al wat binnenkomt aan een vlug, maar niet vluchtig onderzoek onderwerpen. Deze wacht bemerkt waarschijnlijk aan een bepaalden geur, of een binnenkomend bijtje al of niet tot 't eigen volk behoort. Valt het onderzoek niet bevredigend uit, dan geeft de inspecteur een sein, vijf, tien andere mannen-van-de-wacht schieten naar voren, de vlijm-scherpe angels treden uit de scheden aan 't achterlijf en als hij of zij, die hier aan 't verkeerde adres is, niet snel een goed heenkomen zoekt, loopt het niet zonder dooden of gewonden af.

Zie die dikke aardhommel-koningin rondscharrelen, laag over den grond. Daar krijgt onze zwart-geel-witte *Bombus* den lauwen honinggeur, die uit het vlieggat der bijenkast luwt, in de sprieten — wij menschen zouden zeggen: in den neus. — De goedge lobbjes gaat er zoowaar op af. Hij schommelt een paar maal onhandig vóór het donkere vlieggat heen en weer; en loopt heel gemoedelijk binnen. Dan, daar snert hem plotseling de heel hoge alarmtoon der wachters voor 't vlieggat tegen. Door twee, drie moedig hun woning verdedigende bijtjes voelt hij zich aangevallen, omkronkeld, beklommen, omkneld. De kleine dapperen trachten hun angels te boren tusschen de platen van 't chitine-pantser van hun veel grooteren vijand en al worstelend rolt het heele klompje de schuine vliegplank af, in 't zonneparm zand, waar de aardhommel zich gelukkig door een paar forsche vleugelslagen weet los te rukken en haastig, verschrikt wegbromt, hoog den wijden zomerluchtekoepel in.

Het is heel goed, dat ge maar niet alvast eens zelf de kast geopend hebt. Allicht hadt ge bij dat eerste onderzoek zonder vertrouwde hulp iets kunnen bederven. Maar nu heb ik wel even den tijd, om u te wijzen, hoe ge zoowat eens in de veertien dagen uw bijenwoning onderzoeken moet. Ook is het er heel geschikt weer voor: zonnig en windstil. Bij kil of winderig weer moet ge zonder noodzaak uw kast niet openen; behalve dat te groote afkoeling slecht kan werken op de goede gezondheid der jonge bewoners, zijn de bijen zelf bij zulk weer wel eens minder mak.

Zet dus maar eens uw kap op. Laten we nu afspreken, dat ge uw adem niet over de bijen laat gaan, als 'k de kast geopend heb; ze houden daar niet van; en verder dat ge alle noodige bewegingen verricht.

Zie nu gaan we, om de uit- en invliegende bijen niet te storen, bij ons werk achter of ter zijde van de woning staan. Het dak en den opzetrand neem ik er af en leg die deelen ter zijde, evenals de dekkleedjes op een na.

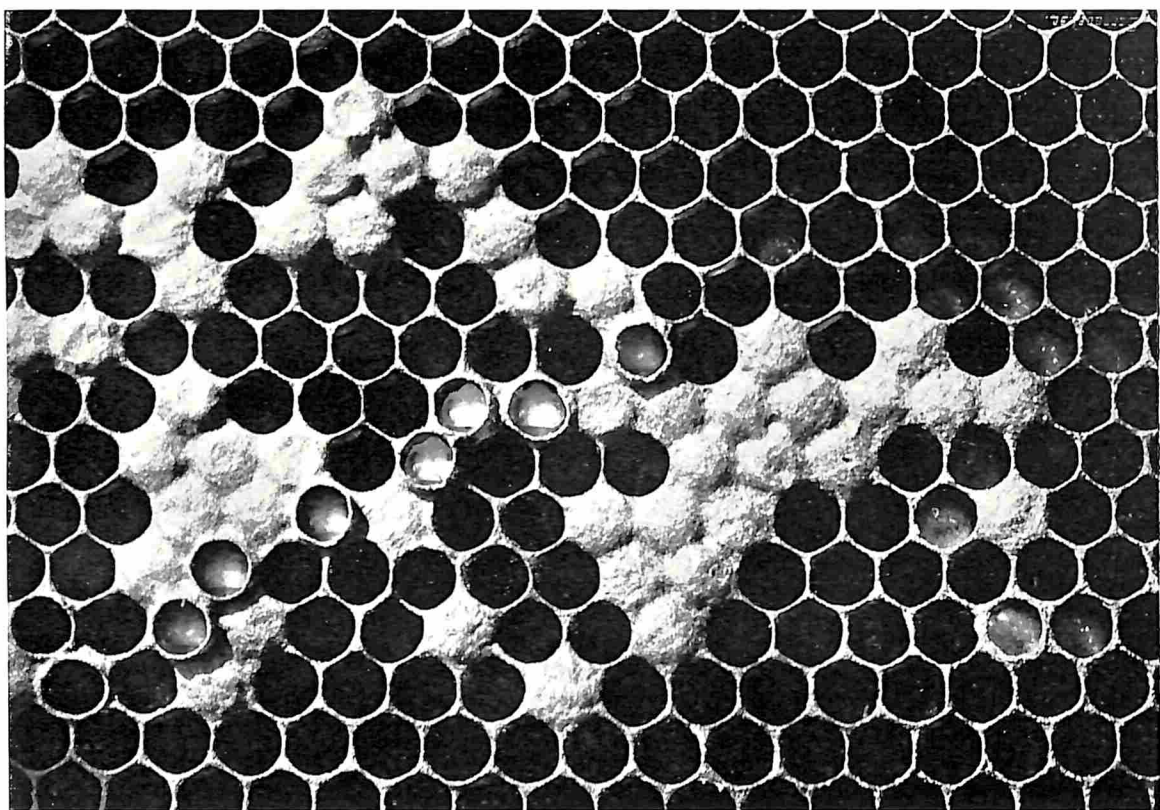
Thans slaat ge — langzaam was de afspraak! — aan dien kant, waar ge weet, dat uw volkje zit, uw dekkleedje een weinig om, zoodat de toplat van het buitenste raam bloot komt. Merkt ge wel, dat het kleedje hieraan vastgeplakt zat met bruine kleefstof? Kijk, dat is nu gebeurd met voorwas of propolis.

Een paar bijtjes kruipen van tusschen de raten omhoog over de toplat, vreemd opkijkend, nu ze de zon zien inschijnen op de plaats, waar ze het stevige dekkleedje tot heden hadden beschouwd als een onwrikbare vastigheid. Door een klein golfje rook uit m'n imkerpijp over te toplat te blazen, jaag ik ze weer naar omlaag; van rook heeft al wat bij heet een verschrikkelijken afkeer. Ach, dat onze spes patriae hen hierin tot edel voorbeeld nam!

Nu vat ik 't broedraampje bij de nokjes aan en haal 't langzaam omhoog; terwijl dekt gij 't kleedje weer even over de open ruimte, dan komen niet meer bijtjes dan noodig is de kast uit.

(Wordt vervolgd).

CHR. H. J. RAAD.

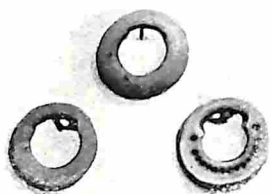

Raat met werkbijenbroed: eieren, maden en gedeksd broed. Eenige cellen zijn hooger uitgebouwd, daar daaronder de wasmot door de middenwand gevreten heeft. Komt in dezen tijd reeds veel voor. $\pm 2\frac{1}{2}$ maal vergroot.

HET WERPSCHIJF-SPEL.

EEN NIEUWE SPORT.

HOE vreemd het ook moge toeschijnen, toch zijn er vele spelers en belanghebbenden, die beweren, dat het W. S. spel niet alléén een der oudste buitensporten is, maar ook een der meest wetenschappelijke. Met behulp van voorbeelden uit de oudheid is men gewaar geworden, dat het moderne W. S. spel, zooals men het in Schotland nu speelt, eenvoudig is voortgekomen uit den discus, die door de Ouden werd gebruikt bij het spel, dat in menig klassiek beeldhouw-werk is vereeuwigd. In vroegere tijden

Drie soorten werpschijven.

schijnen er niet veel regelen geweest te zijn en men vertelt wel eigenaardige verhalen van wedstrijden tusschen bekende Schotsche en Engelsche spelers, van een dertig jaar geleden, met zonderlinge overwinningen die alléén zijn toe te schrijven aan de al te onbepaalde regelen, die bij de matches golden. Zoo wordt verhaald, dat bij zekere groote wedstrijd een der spelers het veld verliet om een bad te nemen en te lunchen en zijn tegenpartij ongeveer twee uur liet wachten. Tegenwoordig evenwel heeft het vormen van verschillende clubs en het ontwerpen van voorschriften, die geregeld nog verbeterd worden, aan dit alles een eind gemaakt, en de partijen ontmoeten elkander nu op een veel beter geregelde wijze. Een der meest belangrijke verbeteringen van den laatsten tijd is een gewijzigd formaat van de schijf. Deze is nu bepaald op 8½ inch middellijn, maar 't gewicht is van belangrijker overweging en men tracht

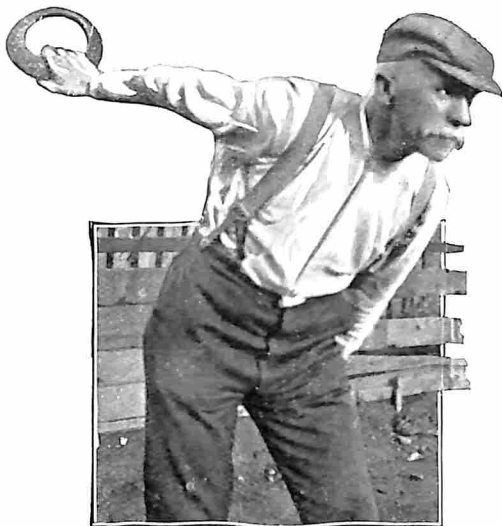
Voor den worp.

Een ingewikkeld geval; — drie schijven op één pen.

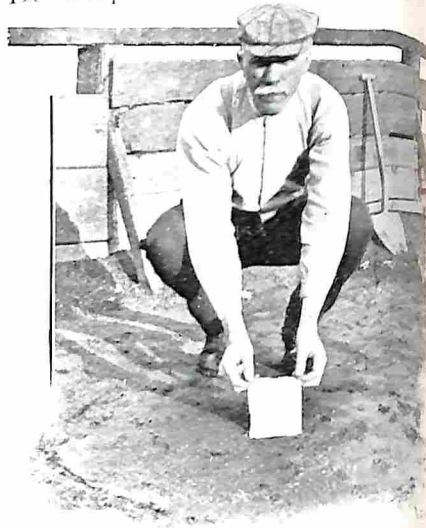
steeds om een zoo licht mogelijke schijf te krijgen. De eenvoudigste manier daartoe is het gaten uitboren. In de afbeelding hier boven ziet men in de bovenste schijf de greep; die aan den linkerkant er onder vertoont een gewone schijf met smaller greep, terwijl de derde hiervan weer verschilt, n.l. dat de greep nog verder is weggesneden. Dit laatste fatsoen, als de paardenhoef bekend, toont aan hoe de doorboring is geschied; maar bij 't gebruik bij het spel worden deze gaatjes met kurk gevuld, om te verhinderen, dat er klei inkomt en aldus elk voordeel, dat zij opleveren, weer zou wegnemen.

Men ziet, dat het doorboren een grooter schijf maakt zonder van zijn gewicht te vermeerderen. Een voordeel van het W. S. spel is, dat het gespeeld kan worden op elken afstand, iets wat vooral voor beginnelingen een groot voordeel oplevert, hoewel de erkende afstanden zijn 10 yards, 15-18 en 21 yds. De speler heeft door den laatsten afstand niet alleen gelegenheid om verre worpen te doen, maar ook om zijn behendigheid te toonen in 't gebruik maken van elke opening die zijn tegenspeler hem laat. Het spel over den grootsten afstand is

Het mikken en werpen.

ook het aardigst, wat betreft het aandeel van den toeschouwer. De „heads“ (dat zijn de plaatsen, waarheen de schijven geworpen worden) zijn gevuld met zachte klei en 2 ft. 6 inch in middellijn. De pennen, die gewoonlijk van zacht staal of metaal zijn, zijn 2 ft. 6 inch lang en de kop mag niet ½ inch middellijn over zijn. Men drijft de pennen of „pins“ zoo ver in de „beds“ dat zij er gelijk mee zijn. De werp-afstand wordt berekend van af de pen en men maakt daar een teken, genaamd de „footing“. Hoewel dit een klein en onbelangrijk onderdeel schijnt, wordt zoo veel mogelijk gezorgd voor nauwkeurigheid van die afmeting. Niet lang geleden werden in een Schotschen wedstrijd drie maten gebruikt, één, en eindelijk de officieele maat, waarbij de drie onderlinge verschillen duidelijk bleken. De voetstap van een speler kan in den loop van een spel wisselen, ten gevolge van den aard van den grond, en ieder speler heeft telkens het recht, den afstand te onderzoeken tijdens den duur van het spel.

Om het doel aan te geven.

Speler met werpschijf.

Een speler mag spelen van af beide kanten van de mikplaats, maar hij mag niet verder dan 5 ft. staan van een bepaalde ronde lijn getrokken rondom de pin. De worpen worden gemeten van af het smalste gedeelte der schijf tot den kop van de pen, en dikwijls wordt groot behendigheid getoond in het treffen met de schijf van de pin, hoewel als iemand zijn tegenspeler schijf raakt, die worp gerekend wordt tegen den werper. Spelers moeten het gehele spel werpen met de zelfde schijf, behalve als deze breekt. Indien een of beide schijven breken, worden de spelers vijftien minuten toegestaan om ze te vervangen. Het gebeurt zelden, dat een schijf bij het spelen breekt, maar eenige jaren geleden gebeurde dit bij een groote Schotsche match, en daar er in de regels van het spel geen was, die op zoo'n geval duidde, werd het spel afgespeeld, terwijl elk speler de gebroken schijf gebruikte. Bekerwedstrijden worden met een partij van acht gespeeld, vier voorgangers en vier volgers.

Het werpen van de schijf.

De leiders of voorgangers stellen zich zelf op, maar de volgers worden gewoonlijk op hun plaatsen gezet door het hoofd van den team. Niet altijd worden de leiders gekozen om hun beter spel, maar dikwijls speelt men door de opstelling een partij beter dan anders. De winner van den opgooi speelt het eerst, dan volgt zijn tegenpartij; de tweede speler controleert zijn partner; en de leiders doen hetzelfde voor hun partners, als zij klaar zijn.

Bekerwedstrijden en vriendschappelijke spelen bestaan uit 100 werpen 25 per onderspel, z.g. „rink“. Een

rink heeft 4 spelers, twee aan elke zijde; en daar er twee klei-werplaatzen, z.g. „beds“, zijn in elke rink, spelen zij de beds na elkander. Het komt slechts zelden voor, dat een speler bij elken worp zijn schijf op een der pennen weet te mikken, en dus het maximum weet te bereiken. Gedurende het spelen moet het veld afgebakend worden en niemand buiten de spelers mag er binnen. In elken „rink“ berekenen de spelers hun eigen winst, maar in de eind-matches wordt aantekening gehouden.

Het is een vrij eenvoudig plattelands spel, doch in Schotland is men er zoo dol op, dat wij eenige bijzonderheden ervan wilden overnemen, om dit stelselmatige ring- of werpschijfspel ook hier bekend te maken.

Een hooge worp.

SNEEUWKLOKJES.

ZIJ hebben haar plicht reeds weer gedaan. Vorst en sneeuw, hagel, regen en wind hebben zij getrotseerd, om het voorjaar in te luiden, om den menschen kenbaar te maken, dat het barre jaargetijde voorbij, en er nieuw leven te wachten is. Met vreugde zijn zij begroet door jong en oud, als de eerste lenteboden, als de verkondigsters van een nieuw tijdperk van bloei en groei.

Telken jare ziet ieder liefhebber van de natuur ze met vreugde verschijnen en al staat haar groei nu en dan stil, al zijn zij somtijds dagen lang door een dik sneeuwdek aan het oog onttrokken, toch blijft hij haar ontwikkeling met belangstelling gadeslaan, zeker als hij is, dat zij de eerste bloemen zullen zijn, die buiten ontluiken. Steeds hebben de Sneeuwklokjes dan ook onder de meest geliefde bloemen behoord, herhaaldelijk zijn zij bezongen en altijd zullen zij met vreugde op nieuw begroet worden.

Eenige verwondering mag het dan ook zeker wel baren, dat dit lieve plantje, dat zoo populair is, lang niet zooveel wordt aangetroffen als men wel vermoeden zou. Geen tuin groot of klein moest er wezen, waar de Sneeuwklokjes niet werden gevonden en te meer moest dit het geval zijn, waar noch de kosten van aanschaffen, noch de cultuur eenige moeite behoeft op te leveren.

Vele lezers zullen eenigszins verwonderd zijn, waarom wij juist nu dit lieve plantje bespreken, nu zij, zooals wij reeds zeiden, haar plicht heeft gedaan, zij reeds is uitgebloeid en bijna teekenen van afsterven begint te geven. Toch hebben wij daar een zeer gegronde reden voor en wel die, dat het nu de goede tijd is om zich de Sneeuwklokjes aan te schaffen en ze te planten, daar waar men ze gaarne hebben wil.

Als bekend meenen wij te mogen veronderstellen, dat het Sneeuwklokje een bolgewasje is, dat het na den bloei afsterft en de kleine bolletjes verder den geheelen zomer en het najaar in den grond blijven rusten om in het begin van Januari weder tot ontwikkeling te komen. Nu moet het meereendeel van dergelijke bolgewassen in den zomer opgenomen en daarna eenigen tijd droog bewaard worden, om dan in den herfst op nieuw te worden opgeplant. Omdat het Sneeuwklokje een bolgewasje is, zijn de meeste liefhebbers in de veronderstelling, dat ook zij zoo behandeld moet worden en hierin schuilt nu juist een groote fout. Zij verlangt toch niet eenigen tijd droog gehouden te worden. Moet men haar verplanten, dan wordt zij opgenomen, en dadelijk weder daar gezet, waar men haar hebben wil, hoe korter zij boven den grond is, des te beter.

Wil men werkelijk plezier hebben van de Sneeuwklokjes, wil men ze op haar fraaist zien ontwikkelen, dan moeten zij zoo geplant worden, dat zij gelegenheid hebben om te verwilderen. Niet op een vakje behooren zij te staan, netjes in rij en gelid, neen, verspreid in den tuin, hier wat en daar wat. Men plant dan een tien à twintigtal bolletjes, dicht bijeen, zoodat zij een soort polletje vormen, zooals onze eerste afbeelding doet zien. Deze groepjes late men rustig staan. Het eerste voorjaar zullen zij niet meer bloempjes geven, dan men bollen plantte, reeds het tweede of derde zal men er wat meer aan zien en gaandeweg worden de pollen grooter; steeds meer bloemen zullen zij voortbrengen en eindelijk zullen zij een oppervlakte van meer dan een vierkanten Meter beslaan. Bij mooi weer maken zij dan, op eenigen afstand gezien, den indruk van groote sneeuwplekken in den tuin verspreid. Staan zij op een voor haar gunstige plaats, dan zal die vermeerdering zeer snel gaan, en onze tweede afbeelding toont duidelijk aan, welk een kolossale uitbreiding zij na jaren kunnen verkrijgen.

Erg kieskeurig zijn de Sneeuwklokjes, wat den grond betreft, niet. Gerust durven wij zeggen, dat zij bijna overal groeien, waarmee natuurlijk niet bedoeld wordt, dat zij in iederen tuin of buitenplaats even gemakkelijk zullen verwilderen. Het best doen

zij dit in een lichten, goed water doorlatenden bodem, het slechtst vermenigvuldigen zij zich in een zwaren, of natten grond, zij gaan daar wel niet in dood, doch de polletjes ziet men niet noemenswaard in grootte toenemen. Er zijn echter in ons land plaatsen genoeg, waar zij zich even gemakkelijk en mooi zullen ontwikkelen als in het park van Durobin Castle. De beste plaats, die men ze geven kan, is onder boomen met afvallend blad. Doordat zij volkomen ontwikkeld zijn, voordat de boomen haar bladeren hebben ontfouwd, zullen zij van de schaduw geen last hebben, en kunnen zij rustig afsterven, zonder ontijdig te worden afgemaaid. Dit laatste is gewoonlijk het geval, wanneer men ze in een grasveld plaatst en hoe mooi zij daar ook staan, toch is dit een bezwaar, dat op die plaats niet te overkomen zal zijn. Dit neemt echter niet weg, dat wij gerust durven aanbevelen ze ook in een gazon te planten, alleen zullen zij daar niet zoo sterk verwilderen, als dit in een bosch het geval is.

Vele lezers zullen wellicht van oordeel zijn, dat een plant, die zoo vroeg in het voorjaar bloeit en bij de eerste zonnestralen zich reeds dadelijk begint te ontwikkelen, wel gemakkelijk in bloei te trekken zal zijn, en dus een welkom wintersieraad voor de serres zal vormen. Niets is nu minder juist dan dat. Zet men toch het Sneeuwklokje in warmte, dan zullen wel de bladeren doorgroeien, doch bloeien zullen zij niet. Toch kan men ze wel eenigszins helpen en er daardoor in Januari plezier van hebben. Men neemt daartoe reeds in April een aantal half afgestorven bolletjes, nog beter

polletjes, uit den grond en pot die op in niet te groote potten. Is men hier mede gereed, dan worden zij, bijvoorbeeld in een heestervak, onder de aarde gegraven, waar men ze verder rustig laat afsterven en den ganschen zomer en najaar ongestoord laat staan. Wanneer het tegen Kerstmis dooiweer is, worden de potten uit den grond genomen, gereinigd en in een onverwarmd vertrek, bij voorkeur voor een raam op het Zuiden geplaatst. De plantjes, die met haar neusjes even boven de aarde uitsteken, zullen, wanneer zij behoorlijk vochtig worden gehouden, spoedig gaan doorgroeien en tegen het einde van Januari zal men dan fraai bloeiende potten hebben.

Het vertrek, waar zij in staan, mag niet verwarmd worden, meer dan vorstvrij houden is niet gewenscht, omdat men anders gevaar loopt, dat de bloemen niet zullen doorgroeien.

De wetenschappelijke naam van het Sneeuwklokje is *Galanthus nivalis*. Zij ontving dien naam van Linnaeus, hoewel zij reeds lang voor dien tijd bekend was, daar reeds Clusius melding van haar maakte en zij ook in het beroemde Cruydtboek van Dodonaus, zij het dan ook onder een anderen naam, wordt besproken.

Verwondering zal het wel niet baren, dat er van een plantje, zoo algemeen geliefd, tal van verscheidenheden en ook enkele soorten bekend zijn. De meest algemeen verspreide is zeker wel de *Galanthus nivalis flore-pleno*, het Sneeuwklokje met gevulde bloemen. Haar bloemen zijn grooter, dan die van de oorspronkelijke soort, meer stervormig en fraai gevuld. Ook deze variëteit laat zich vrij goed in polletjes kweken, doch zoo sterk verwilderd, als de typische soort, heb ik haar nog nooit aangetroffen. Een andere zeer fraaie vorm is de *Galanthus nivalis Imperati*, afkomstig uit Zuid-Europa met iets grootere, zeer mooi gevormde bloemen. Nog moeten wij melding maken van de *Galanthus Elwesii*, een soort, in 1875 uit Klein-Azië ingevoerd en door haar groote, mooi gevormde bloemen vrij veel opgang maakte. Verschillende variëteiten vindt men nog hier en daar aangeboden, zich allen kenmerkend door kleine afwijkingen, doch geen enkele is zoo mooi en aantrekkelijk als het typische Sneeuwklokje.

E. TH. W.

Erratum: Abusievelijk zijn de onderschriften in het artikel Zomersnoei, pag. 59 en 60 van het vorige nummer, verwisseld. Men gelieve te lezen onder de afbeelding van pag. 59 *Malus Floribunda* en onder die van pag. 60 *Forsythia Suspensa*.

GALANTHUS NIVALIS.

EEN PAAR MEIBLOEMEN.

TZIJN alle drie heel bekende planten, de rhododendron als gekweekte soort, de Meidoorn echt wild, maar toch ook veel gekweekt, de Salomonszegel een gewone boschplant, een van die planten, die door bijna niemand worden opgemerkt, maar die, eenmaal gevonden, iedereen verbazen door hun sierlijkheid.

Salomonszegel is in alle hogere streken vrij gewoon. De lange, fraai gebogen groene stengels zijn dicht bezet met bladeren, die door hun vorm dadelijk doen denken aan 't lelietje der dalen. Die planten zijn dan ook heel na familie van elkaar. De witte bloempjes zijn reukeloos, en zelfs niet zuiver wit, zooals 't lelietje ze heeft. De toppen van het bloemdek zijn groen, vooral aan den buitenkant.

Voor cultuur in den tuin is de Salomonszegel zeer geschikt en 't is ook heel gemakkelijk een paar stukken van den stevigen, witten, duidelijk geleeden wortelstok uit te steken. Meer heeft men niet nodig: zoo'n paar stukken wortelstok in bladaarde uitgeplant, ontwikkelen zich spoedig genoeg.

Van de tien menschen zijn er geen twee, die de Salomonszegel kennen, doch er is wel niemand, wien de Meidoorn onbekend is. Wit of rood, enkel of gevuld, steeds is de boom of heester weer te herkennen aan zijn mooi blad en aan den heerlijken geur der bloemen. Dat die geur, hoe lekker ook, toch een zonderling bijgeurtje heeft, merkt men pas, als men een paar takjes Meidoorn vlak bij zich neemt. Naast de fijne bloemengeur valt dan een eigenaardig odeurtje op naar rottend vleesch. En wanneer ge uw Meidoorntakjes in het zonnetje zet, zult ge heel gauw 't gegons hooren van de eerste aasvlieg, die zich door dat luchtje laat lokken. Wel jammer van de mooie witte bloemen, die met hun duizenden, porceleinkleurige kroonblaadjes de groene bladeren doen schuil gaan.

Rhododendron beteekent rozenboom. Al behoef je nu juist geen botanicus te zijn, om 't verschil tusschen rhododendrons en rozen op te merken, toch is 't wel een mooie naam. Niemand zou in die kolossale struiken met prachtig glimmend, leerachtig blad een verwant zien van onze gewone boschbessen of van onze heidesoorten. Trouwens, de rhododendronsoorten gelijken ook onderling soms heel weinig op elkaar. Een, tenminste bij naam, algemeen bekende soort is 't alpenroosje, de zooveel gezochte en soms zoo moeilijk te bereiken plant van onze Middel-Europeesche bergweiden.

't Drietal genoemde Meibloeiërs is nogal heterogeen. De Salomonszegel doet je denken aan beschaduwde plekjes, aan sluiphoeckjes onder kreupelhout, aan bosschen. De Meidoorn is meer een menschevriend, die mooie hagen vormt en, wel vriendelijk, zijn bloemen stapelt voor uw venster. De Rhododendron hoort thuis in deftige tuinen, waar toch vooral geen madeliefjes en paardebloemen in 't gazon mogen staan en waar 't grasveld u moet doen denken aan een groen smyrna tapijt.

Maar alle drie doen ze toch denken aan: buiten!

DR. A. J. M. GARJEANNE.

Foto C. H. Eijkman.

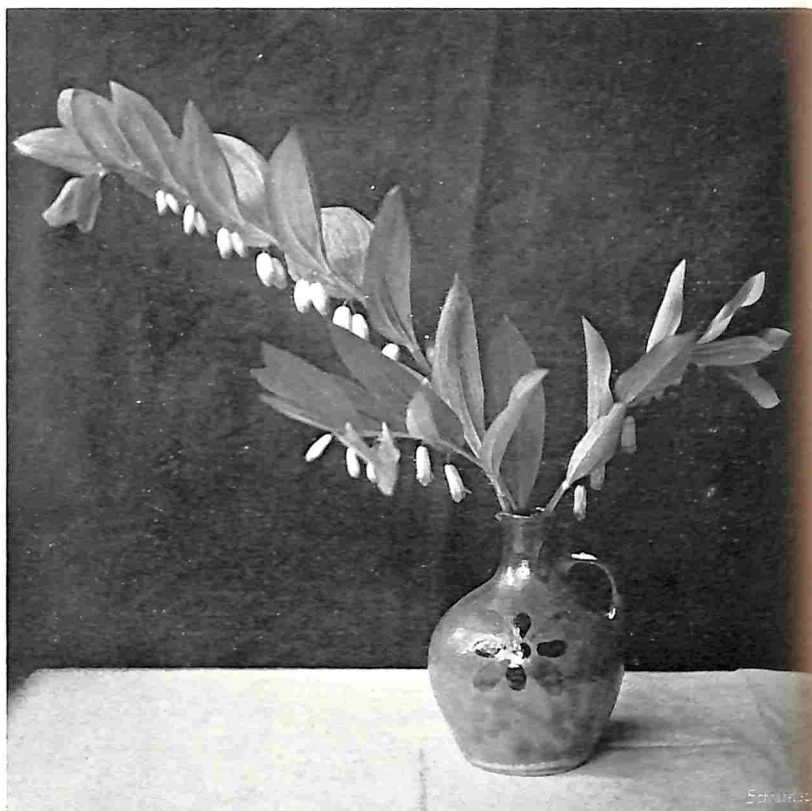
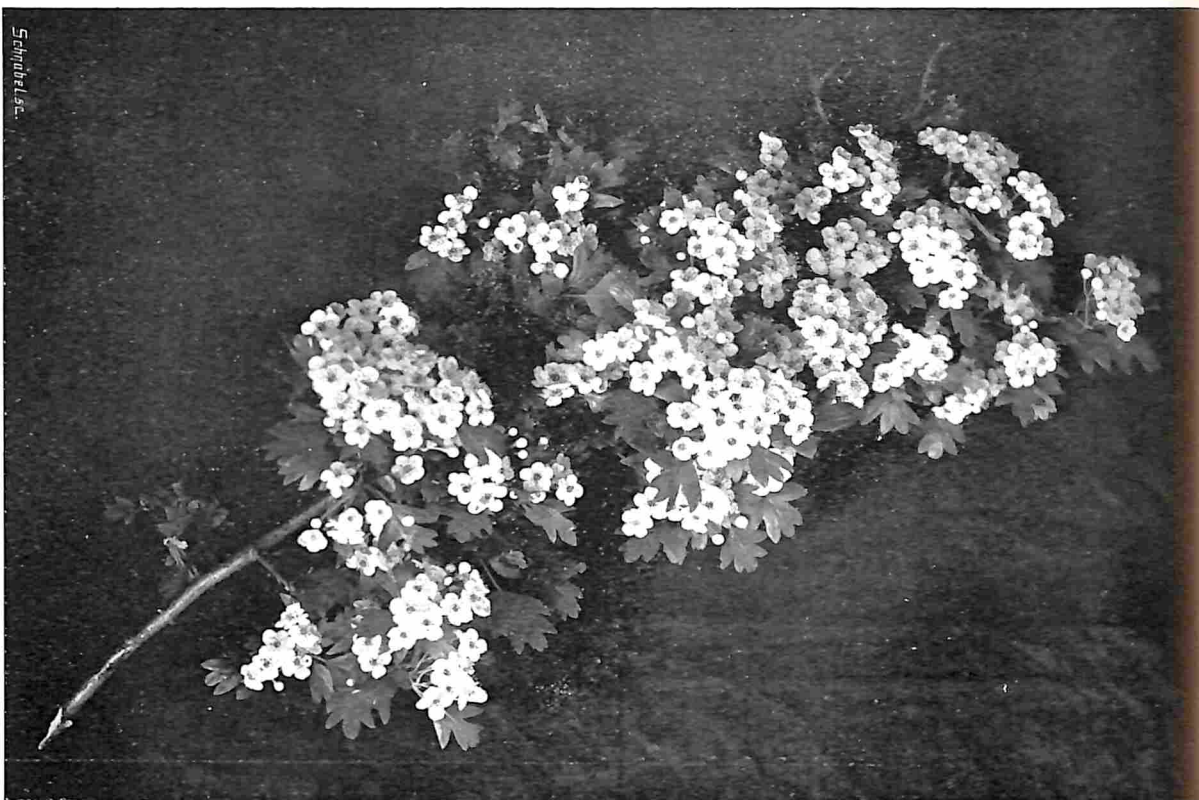

Foto C. H. Eijkman.

SALOMONSZEGEL.

MEIDOOORTAKJE.

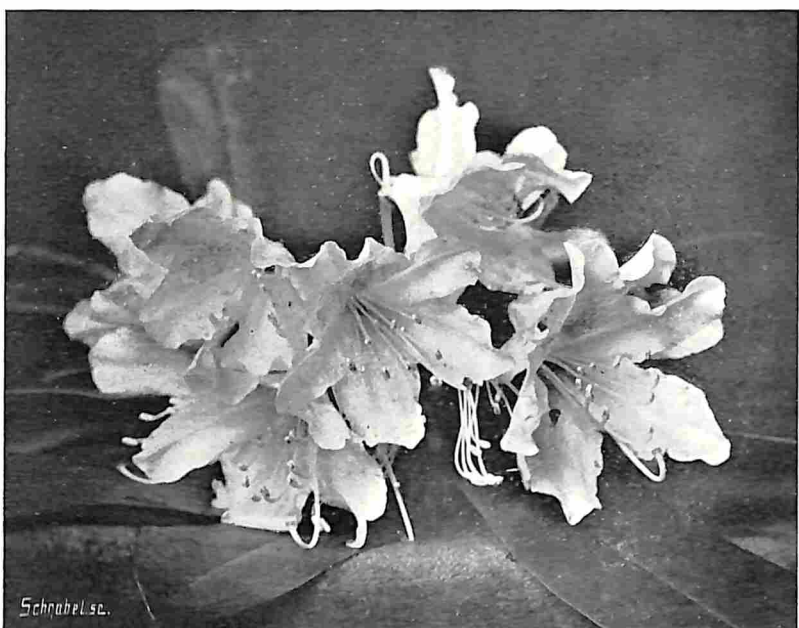

Foto C. H. Eijkman.

GEKWEekte RHODODENDRON.

WOUDSTILTE.

Geluiden zoo klinken door 't stille van wouden:
Zingen van vogels, gesuisel van wind,
Dat als guirlanden van ruischingen windt
Om het geluid, dat in verten verflauwde....

Stemmige donkerte! — groen, waar de gouden
Stralen doorzigen: het licht als doorspint
't Droomige, scheemrige, wazige: kind
Grijp naar zulk schoon, als uw oogen het schouwen!

Al naar het vloeien dier klanken, 't versterven,
Zwellen en deinen: soms knarst er een tak,
Knaapt er een twijg, of een woudnimmfje sprak
Iets, wat ge weet, doch niet vat ... en dat zwerven
Van die geluiden, 't vervloeien van 't lied,
Dat zoo een bosch zingt, dat woudstille hiet.

J. H. DE VEER.